บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

Roles of Ecclesiastical Administrative Monks towards Administration of the Sangha Council in Mueang Loei Districe, Loei Province

ศักดิ์ดา ต้นคชสาร[1] ณภัทร พันผาสุก[2]
Sakda Tonkotchorsorn, Napat Panpasuk

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ 2) เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 รูป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัย พบว่า

1) บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อบทบาทการปกครองคณะสงฆ์โดยรวมจำแนกตามอายุพรรษา การศึกษาแผนกบาลี การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาทางโลก และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะ ดังนี้

3.1 ด้านการปกครอง ผู้ปกครองคณะสงฆ์ ควรลงพื้นที่เพื่อดูแลและบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้ปกครอง

3.2 ด้านศาสนศึกษา ควรจัดห้องเรียนพระปริยัติธรรมแยกออกเป็นเอกเทศ สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะ

3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรกระจายทุนการศึกษาสงเคราะห์ให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาท; พระสังฆาธิการ; การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the role of the Sanghathikan in governing the Sangha, 2) to compare the role of the Sanghathikan in governing the Sangha, 3)

Received: 2025-08-17 Revised: 2025-08-24 Accepted: 2025-08-29

[1] อาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง Mahamakut Buddhist University,Sri Lanchang Campus E-mail: sakdatonkocharsarn@gmail.com

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง Mahamakut Buddhist University,Sri Lanchang Campus E-mail: theeranapat@gmail.com

to study the problems, obstacles, and suggestions for the role of the Sanghathikan in governing the Sangha in Mueang Loei District, Loei Province. This study is quantitative, based on a sample of 222 monks. The data were collected using questionnaires and analyzed using F-test. The findings were as follows:

1) The role of the Sanghathikan in governing the Sangha in Mueang Loei District overall was at a high level.

2) The Sanghathikan's opinions towards the roles of governing the Sangha overall, classified by age, years of ordination, Pali studies, Dhamma studies, secular studies, and length of tenure, there were different levels of opinions on the role of the Sangha administration in Mueang Loei District, Loei Province.

3) Regarding suggestions on the role of the Sanghathikan in governing the Sangha, the respondents made the following suggestions:

3.1 In terms of governance, the Sangha leaders should go to the area to care for and encourage the morale of their subordinates.

3.2 In terms of religious studies, separate classrooms for Buddhist studies should be set up specifically for Buddhist studies teaching activities.

3.3 In the area of educational welfare, scholarships should be distributed to those who truly need them.

Keywords: role; Sanghathikan; Sangha governance

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานมีสถาบันที่อยู่คู่บ้าน คู่เมืองของคนไทย ประกอบด้วย 3 สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันศาสนา ชาวไทยโดยส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ไทย พระพุทธศาสนาจึงได้เข้ามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาที่สำคัญมีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาให้แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์ได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติ เพื่อความเจริญงอกงามในชีวิต การบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยเฉพาะด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย การปกครองคณะสงฆ์ประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีนิกายฝ่ายเถรวาท 2 นิกาย คือ มหานิกาย และธรรมยุตินิกาย มหานิกายมีจำนวนมากกว่า และสืบเชื้อสายตรงมาจากการสถาปนาคณะสงฆ์ลังกาวงศ์ในยุคสุโขทัย ส่วนธรรมยุตินิกายได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ.2376 โดยเจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จึงเป็นนิกายเล็กกว่า มุ่งเน้นการปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด แต่ทั้งสองนิกายก็อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม และสมเด็จพระสังฆราช คณะสงฆ์ในประเทศไทย ได้ปกครองตัวเองอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับล่าสุด ซึ่งตราออกเป็นพระราชบัญญัติเมื่อ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ.2535 (กรมการศาสนา, 2542: 8)

ในระบบการปกครองคณะสงฆ งานการปกครองคณะสงฆ เปนงานที่สำคัญที่สามารถพัฒนาคณะสงฆใหมีความเจริญรุงเรือง โดยพระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญดานการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆให เปนไปดวยความเรียบรอย จึงเปนเงื่อนไขสำคัญที่จะบงชี้ความสำเร็จในการสงเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให ยั่งยืนถาวรมั่นคงสืบตอไป โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจาอาวาสซึ่งจะใกลชิดกับพระภิกษุสามเณรในวัด และประชาชนมากที่สุด มีหนาที่ปกครองดูแลคณะสงฆในเขตปกครอง และในวัดให เปนไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ขอบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช มีหนาที่ควบคุม และสงเสริมรักษาความเรียบรอยดีงามของคณะสงฆ จัดการและพัฒนาการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห การเผยแผพระพุทธศาสนาการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะหให เปนไปดวยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุและสามเณร ดูแลให เปนระเบียบเรียบรอย ให ภิกษุและสามเณรมีจริยาวัตรงดงาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับวาพระสังฆาธิการเปนผูจรรโลง พระพุทธศาสนาให ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม ให ออกนอกพระธรรมวินัย และ พระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจาอาวาส รองเจาอาวาส และผูชวยเจาอาวาส จะตองบำรุงรักษาจัดการวัด และ สมบัติของวัดให เปนไปดวยความเรียบรอย ปกครองและสอดสองให บรรพชิตและคฤหัสถที่พำนักอยูในวัด ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเปนธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแกบรรพชิตและคฤหัสถ ให สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ระบุถึงความสำคัญของพระ สังฆาธิการวา พระพุทธศาสนาเปนศาสนาประจำชาติจะเจริญรุงเรืองถาวรสืบไป ก็จะตองอาศัยพระสังฆาธิการ เปนสำคัญ (กรมการศาสนา, 2542: 9)

ในปจจุบันสังคมไทยได มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ประชาชนพลเมืองเพิ่มขึ้นอยางรวดเร็วความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปอยางตอเนื่อง บทบาทเดน ๆ หลายอยางก็ได ถูกเปลี่ยนแปลง จนเกิดวิกฤต ศรัทธาตอพุทธศาสนา พระสังฆาธิการสวนใหญกำลังสับสนลังเลใจกับบทบาทของตนเองวาจะตองทำอะไร ไม มีจุดยืนที่แนนอนจึงกลายเปนปญหาอยูในสังคมปจจุบัน ประกอบกับมีวัดหลายแหงไดมุงเนนการพัฒนาในด้าน วัตถุมากเกินไปจนลืมพัฒนาดานจิตใจของบรรพชิต และคฤหัสถ์มีการกอสรางที่ใหญโตสวยงาม ใช งบประมาณ จำนวนมาก ทำให เกินความจำเปนและไมสอดคลองกับสภาพชุมชนเศรษฐกิจ และการใช งาน แทนที่จะพัฒนา ในสิ่งที่ขาด และจำเปน พระภิกษุสามเณรมีเวลานอยลงที่จะไปศึกษาพระธรรม หรือปฏิบัติวัตรตามสมควร เกิดการทำลายสภาพแวดลอมของวัด มุงหารายได เขาวัดมากเกินไป พระสงฆไมสนใจศึกษาเลาเรียน รวมทั้ง การปฏิบัติและเผยแผแกประชาชน อีกทั้งความเจริญทางดานเทคโนโลยีหลาย ๆ ดาน โดยเฉพาะทางด้าน คอมพิวเตอร์ และโลกของการสื่อสารไรสาย เชน โทรศัพทมือถือ อินเตอรเน็ต เปนตน ซึ่งในปจจุบันไหลทะลัก เข้าสู่องค์กรสงฆ์ อันเป็นมูลเหตุนำมาซึ่งสิ่งอันไม่สมควร ยั่วยุกามอารมณ์ ก่อให้เกิดกิเลสขึ้นในจิตใจ เป็น อุปสรรคต่อการศึกษาธรรมของเพศบรรพชิต ทำให เกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนที่มีต อพระสงฆในพระพุทธศาสนา (กรมการศาสนา, 2542: 9)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเปนอยางยิ่งที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ใน เขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อเปนข่อมูลในการวางแผน และพัฒนาระบบการปกครองคณะสงฆ อำเภอ เมืองเลย ให มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงคของการปกครองคณะสงฆ และเพื่อต้องการทราบว่าพระ สังฆาธิการมีบทบาทในการปกครองให ภิกษุสามเณรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ขอบังคับ คำประกาศของมหาเถระ สมาคมถูกตองหรือมากนอยอย่างไรหรือไม่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

3. เพื่อศึกษาปญหา อุปสรรค และข่อเสนอแนะบทบาทของพระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. พระสังฆาธิการที่มีอายุแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน

2. พระสังฆาธิการที่มีพรรษาแตกต างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน

3. พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาแผนกบาลีแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย แตกต่างกัน

4. พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาแผนกธรรมแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน

5. พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาฝ่ายโลกแตกต างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน

6. พระสังฆาธิการที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการด่านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 500 รูป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 222 รูป

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา คือ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม พ.ศ. 2566-ธันวาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดให้เลือกตอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามที่ที่กำหนดไว้ทั้งหมด จำนวน 222 ชุด และดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากผู้กรอกแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้หาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (percentage) และพรรณนาความตามเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปตาราง

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation ; S.D.)

4.2.3 การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และการเปรียบรายคู่ที่แตกต่างด้วยวิธีการของ Sceffe’

ผลการวิจัย(Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลยจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการและด้านสาธารณสงเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางต่อไปนี้

บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย	**ระดับบทบาท**		
	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการปกครอง	4.27	0.24	มากที่สุด
2. ด้านศาสนศึกษา	4.24	0.23	มากที่สุด
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.20	0.26	มาก
4.ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.19	0.35	มาก
5. ด้านสาธารณูปการ	4.25	0.30	มากที่สุด
6. ด้านสาธารณสงเคราะห์	4.15	0.34	มาก
รวม	**4.22**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตาราง พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับมากที่สุด ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา และด้านสาธารณูปการ ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย ตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาแผนบาลี การศึกษาแผนกธรรม การศึกษาฝ่ายโลก และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะ ดังนี้

3.1 ด้านการปกครอง ผู้ปกครองคณะสงฆ์ ควรลงพื้นที่เพื่อดูแลและบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้ปกครอง

3.2 ด้านศาสนศึกษา ควรจัดห้องเรียนพระปริยัติธรรมแยกออกเป็นเอกเทศ สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะ

3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรกระจายทุนการศึกษาสงเคราะห์ให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกรองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา และด้านสาธารณูปการ ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาสามารถ ฐิตสทฺโธ (กล่ำดี) (2556) ที่พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านอัตตัญญุตาอยู่ในระดับมากระดับมากที่สุด และด้านอื่น ๆ ก็อยู่ในระดับมากระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้พบผล ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง พบว่า ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระภิกุสงฆ์ที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามพระวินัยตลอดจนระเบียบข้อบังคับของคณะสงฆ์ผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาสามารถ ฐิตสทฺโธ (กล่ำดี) (2556) ที่พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในด้านการปกครอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากระดับมากที่สุด

1.2 ด้านศาสนศึกษา พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า มีระบบจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญให้กระจายอย่างทั่งถึง แก่พระภิกษุสามเณร เปิดโอกาสให้พระภิกษุได้เรียนทั้งฝ่ายธรรมและฝ่ายโลก ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะชัย นิราศโศรก (2558) ที่พบว่า มีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ด้านศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านศึกษาสงเคราะห์ พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านศึกษาสงเคราะห์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า จัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท) (2554) ที่พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรีทั้ง ด้านศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการเทศนาธรรมหรือเปิดธรรมผ่านเครื่องกระจายเสียงหมู่บ้านทุกวันพระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท) (2554) พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านสาธารณูปการ บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสาธารณูปการ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเน้นการบูรณะและการปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะที่มีคุณค่าเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานของวัด และชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแล

รักษาสาธารณูปการในวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะชัย นิราศโศรก (2558) พบว่ามีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ด้านสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า บริจาคทรัพย์ส่วนตัวเพื่อสร้างโรงพยาบาล สถานที่สงเคราะห์พระภิกษุสงฆ์สามเณรที่อาพาธ หรืออื่น ๆ และเป็นผู้นำชุมชนในการจัดระเบียบสังคมเช่น การมีส่วนร่วมในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท) (2554) พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า

2.1 พระสังฆาธิการที่มีอายุแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางที่สถิติระดับ 0.05 จึงได้พิจารณารายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe’ พบว่ามีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ คู่ ต่ำกว่า 30 ปี กับ 31-40 ปี คู่ 41-50 ปี กับ ต่ำกว่า 30 ปี คู่ 51 ปีขึ้นไป กับ ต่ำกว่า 30 ปี และคู่31-40 ปี กับ 51 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่พบรายคู่ที่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระดับอายุของพระสงฆ์ที่แตกต่างกัน อันเกิดจากประสบการณ์ การดำรงชีวิต การปรับตัว จะมีแนวความคิดต่อของพระสังฆาธิการดานการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ย่อมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะชัย นิราศโศรก (2558) พบว่า มีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนา พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ พบว่ามีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 พระสังฆาธิการที่มีพรรษาแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทีระดับ 0.05 จึงได้พิจารณารายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe’ พบว่ามีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ คู่ พรรษา ต่ำกว่า 10 กับ 11-20 พรรษา คู่ 21-30 พรรษา กับ ต่ำกว่า 10 พรรษา คู่ ต่ำกว่า 10 พรรษา กับ 31 พรรษาขึ้น และคู่ 31 พรรษาขึ้นไป กับ 11-20 พรรษา นอกนั้นไม่พบรายคู่ที่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระภิกษุที่อุปสมบทมาอายุพรรษามาก ย่อมมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ ในการเรียนรู้ต่างๆ มากมาย กว่าพระภิกษุ ที่ได้รับการอุปสมบทมา อายุพรรษาไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานกิจโกศล (โสภณ สารโท) (2554) พบว่า พรรษาที่แตกต่างกัน มีบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรีทั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาแผนกบาลีแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน ผลการวิจัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้พิจารณารายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe’ พบว่า มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ ป.ธ.1-3 กับ ไม่มีวุฒิบาลี คู่ป.ธ.4-6 กับ ไม่มีวุฒิบาลี คู่ ป.ธ.4-6 กับ ป.ธ.7-9 และคู่ ป.ธ.7-9 กับ ไม่มีวุฒิบาลี นอกนั้นไม่พบรายคู่ที่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระภิกษุ ที่ได้รับการศึกษาด้านแผนกธรรม

บาลีชั้นสูง จะมีความรู้ความสามารถความเข้าใจ แตกฉานในเรื่องพระธรรมวินัยหรือพระไตรปิฎก ตามเปรียญธรรมชั้นสูงต่ำแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม) (2554) พบว่า การศึกษาแผนกบาลีแตกตางกัน กับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผสฺสธมฺโม) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาแผนกธรรมแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการดานการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมปัจจุบันหลักสูตรนักธรรมหรือธรรมศึกษา เวลาพระภิกษุศึกษาจบหลักสูตรนักธรรมมา จะมีแนวคิดกับบทบาทพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกันซึ่งอาจเกิดจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านการศึกษา เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์ จรณสมฺปนฺโน (เถาะรอด) (2556) พบว่า การศึกษาแผนกธรรมแตกตางกัน กับการปกครองคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน

2.5 พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาฝ่ายโลกแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน ผลการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระภิกษุที่ได้รับการศึกษาฝ่ายโลก แม้จะจบระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มากน้อยเพียงได้ แนวความคิดต่อบทบาทของสังฆาธิการในยุคแห่งการเรียนรู้หรือว่ายุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คิดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย สำโร) (2554) พบว่า การศึกษาฝ่ายโลกแตกตางกัน กับบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน

2.6 พระสังฆาธิการที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกตางกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยแตกตางกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ถึงจะมีระยะดำรางตำแหน่งที่แตกต่างกัน ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสังฆาธิการแล้ว ย่อมมองบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ) (2554) พบว่า ระยะเวลาดำรงตำแหน่งแตกตางกัน การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักภิกขุอปริหานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 198 รูป ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสนอแนะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 28 รูป รองลงมา ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณูปการ จำนวน 25 รูป และด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 21 รูป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาทำให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการวิจัยเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ด้านการปกครอง จากการวิจัยทำให้ทราบว่าพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามพระวินัยตลอดจนระเบียบข้อบังคับของคณะสงฆ์

2. ด้านศาสนศึกษา พระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญกระจายอย่างทั่วถึง แก่พระภิกษุสามเณร เปิดโอกาสให้พระภิกษุได้เรียนทั้งฝ่ายธรรมและฝ่ายโลกไปพร้อม ๆ กัน

3. ด้านศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการเทศนาธรรมหรือเปิดธรรมผ่านเครื่องกระจายเสียงหมู่บ้านทุกวันพระ (วันธรรมัสสวนะหรือวันฟังธรรมของชาวพุทธ)

5. ด้านสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า มีการชักชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสาธารณูปการในวัด มีการประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นให้เข้าร่วมในการพัฒนาสาธารณูปการในวัด และมีการจัดทำแผนผังการพัฒนาการศาสนวัตถุและศาสนสถานให้เหมาะสมก่อนที่จะมีการก่อสร้าง

6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ได้มีการออกให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในยามประสบภัยทางธรรมชาติ และให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และมีการจัดตั้งห้องสมุดสำหรับประชาชนไว้ในวัด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงามภายในวัดที่อยู่ในเขตปกครองของตนและจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของวัด

1.2 ด้านศาสนศึกษา พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญให้กระจายอย่างทั่งถึงแก่พระภิกษุสามเณร

1.3 ด้านศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องจัดให้มีการตั้งโรงเรียนเอกชนเพื่อการกุศลภายในวัด ควรมีการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์เพื่อใช้ในการศึกษาสงเคราะห์ และควรมีการสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องจัดให้มีการเผยแผ่ธรรมโดยวิธีการแสดงธรรมแบบปาฐกถาภายในวัด จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป และจัดให้มีการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนเพื่ออบรมศีลธรรมอันดีงาม และส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.5 ด้านสาธารณูปการ พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องจัดให้มีการชักชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสาธารณูปการในวัด มีการประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นให้เข้าร่วมใน

การพัฒนาสาธารณูปการในวัด และมีการจัดทำแผนผังการพัฒนาการศาสนวัตถุและศาสนสถานให้เหมาะสมก่อนที่จะมีการก่อสร้าง

1.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องให้มีการช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยทางธรรมชาติ ให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และมีการจัดตั้งห้องสมุดสำหรับประชาชนไว้ในวัด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายพื้นที่วิจัยบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ให้กว้างถึงระดับจังหวัด เพราะจะได้ทราบถึงปรากฏการณ์ในภาพรวมว่า การบริหารงานของคณะสงฆ์ ระดับจังหวัดนั้นเป็นอย่างไรบ้าง

2.2 พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องนำสภาพปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้นำไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป

2.3 พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ควรต้องมีนำวิจัยเรื่องนี้ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกิดความทันสมัยและพัฒนาเข้ากับยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง(References)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คูมือพระสังฆาธิการวาดวยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพการศาสนา.

ชนะชัย นิราศโศรก. (2558). **บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2554). **การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผสฺสธมฺโม)**. วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์ จรณสมฺปนฺโน (เถาะรอด). (2556). **การปกครองคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี.** วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการคณะสงฆ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิธานกิจโกศล. (2554). **บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ). (2554). **การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักภิกขุอปริหานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย สังวโร). (2554). **บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม**.วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสามารถ ฐิตสทฺโธ. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.